

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum aliquis intellectus creatus poſſit Deum videre per essentiam. art. 1.
disp. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

geret, vel ergo per suam essentiam, vel per speciem alterius superadditam suae essentiae, vel per essentiam alterius, quae cum intellectu huius coniuncta, haberet rationem speciei intelligibilis. Si des primum: ergo in sua essentia contineret eminenter essentiam alterius Dei, illaque alius esset imperfectior, ac proinde non esset Deus. Si des per speciem superadditam: ergo daretur in eo compositio, & insuper non esset actus purus: eod quod species se habeat ad eum, in quo est, quique per eam intelligit, ut actus ad potentiam. Denique si des cum intelligere per speciem, siue per essentiam alterius, quae subeat vicem speciei intelligibilis, utique actus intelligendi necessarius esset, tum res distincta à Deo intelligente, tum effecta ab specie, aut ab essentia alterius Dei, ac proinde in Deo ita intelligente daretur accidens, & compositio, neque esset actus purus, neque immutabilis omnino: quae omnia absurdissima sunt: fit ergo ut vnus tantum sit Deus.

Tertio. Tertio possumus idem corroborare, quoniam quando natura aliqua sub se habet plura indiuidua, non repugnat multiplicari sub ea indiuidua in infinitum, ut patet percurrenti singulas naturas, sub quibus dari possunt plura indiuidua: qua ratione enim esse possunt sub illo duo, eadem possunt esse tria, & ita in infinitum. Si ergo possunt dari plures Dij sub aliqua vna natura, poterunt dari plures alij in infinitum: cum ergo actu sint omnes Dij, qui esse possunt, eod quod de ratione Dei sit, ut habeat esse à se, & sit ens omnino necessarium esse, imò existentia sit prorsus ipsius essentia, ut q. 3. artic. 4. ostensum est: fit, ut si quis dicat esse plures Deos, fateri etiam teneatur, esse actu infinitos, quo nihil ineptius dici possit.

Vnum tantum esse Deum asseruerunt Plato in Timaeo, Aristoteles 8. Physicorum, & 12. Metaphysicæ. Seneca libro 4. de beneficiis, cap. 7. & 8. Tullius de natura Deorum & vniuersitate, Mercurius Trismegistus in Aselepio & Pymandro, caterique qui philosophorum nomine digni fuerunt. Videntur etiam sunt Damascenus in libro 1. fidei orthodoxæ cap. 5. Anselmus in Monolog. in principio. Lactantius libro de falsa religione capite 4. & 5. & Tertullianus in Apologetico cap. 10. 11. & 12. vbi ostendit eos omnes, quos antiqui, ut Deos colebant, homines fuisse.

Deus est maximè vnus. Cum verò Deus cum infinita atque illuminata perfectione coniunctam habeat summam simplicitatem: fit, ut non solum sit vnus, sed etiam sit maximè vnus, atque hoc est quod Diuus Thomas docet articulo 4.

QVÆSTIO XII.

Quomodo Deus à nobis cognoscatur.

EXPLICATIS hucusque quæ ad notitiam diuinæ substantiæ illiusque vnitatem, explananda videbantur: antequam de potentiis illius, adtribusque ad intra potentialium diuinarum differat D. Thomas, hac questione quouisque Deus à nobis cognoscatur, disputat: sequente verò de nominibus Dei agit. Cum enim voces notionum sint signa, utique ut vnumquodque concipitur, ita vocibus, & scriptis significatur. Aliqui volunt institutum D. Thomæ his duabus questionibus fuisse, ostendere Deum incomprehensibilem esse & ineffabilem à rebus creatis. Eligito quod magis placuerit.

ARTICVLVS I.

Virum aliquis intellectus creatus possit Deum videre per essentiam.

DISPUTATIO I.

DVOBVS modis intelligi potest ab intellectu aliquo videri Deum per essentiam. Vno, per essentiam, substantiamve diuinam, tanquam per rationem videndi, ita ut non videatur Deus per aliquam speciem intelligibilem, quæ Dei naturam representet, sed per essentiam suam cum intellectu videntis, concurrentem loco speciei intelligibilis. Altero verò, per essentiam tanquam per obiectum primum, & rem immediatè, atque in se ipsa vitam, ita ut non per speculum creaturarum, & in enigmate conspiciatur, quemadmodum conspicitur in hac vita, iuxta illud 1. ad Corint. 13. *Videmus nunc per speculum & in enigmate.* Et ad Romanos 1. *Inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur:* sed ita, ut in se ipsa immediatè, sicut in se ipsa est, directè & claro intuitu attingatur, ac videatur. In primo sensu difficultas hæc discutitur articulo sequenti in secundo verò proponitur hoc loco disputanda.

Cum verò cognitio, quam per res creatas de Deo habemus in hac vita, sit valde enigmatica, admodumque imperfecta, neque per illam attingere valeamus prædicata realia, quæ sunt in Deo, quoad id quod est, proprium Dei, ut q. 2. ad finem articuli tertij ostensum est, idque propter quod res create infinite intervallo à perfectione suæ causæ distant, fit, ut cognitione, quam de Deo, & attributis diuinis per res creatas in hac vita comparamus, potius cognoscamus quod sint, quam quid sint. Quæ de causâ D. Thomas locis in hoc articulo à Caietano citatis, & 1. 2. q. 3. art. 8. visionem per essentiam, qua in patria iuxta dictum Ioannis, *videbimus Deum sicuti est,* appellat cognitionem quidditativam: eam verò, quam in hac vita habemus per res creatas, appellat cognitionem an est: quoniam licet per eam cognoscamus Deum esse, & attributa diuina esse, non tamen cognoscimus, quid sint in particulari.

Fuit error Armenorum (quem suppressis illius authoribus hoc loco refert D. Thomas) asserentium nullum intellectum creatum euehi posse ad intuitum diuinæ essentiae, ut in se ipsa est: qua de causâ dicebant, à Beatis non videri diuinam essentiam, sed quemdam illius fulgorem & claritatem, atque in huius fulgoris visione dicebāt, positam esse nostram beatitudinem. Eundem errorem secutus est Petrus Abailardus, & quidā Alnardus Brixienis, & postea Almaricus, qui omnes conueniebant, Deum à beatis non videri, ut in se ipso est, sed in re aliqua create tanquam in obiecto cognito. Lege, si placet, Alfonso à Castro aduersus hæreses, verbo *beatitudo*, hæresi 1. & quod ad Almaricum attinet, Turrecrematam 4. lib. summæ cap. 35. Eiusdem erroris meminit D. Gregorius 18. Moral. cap. vltimo, eumque impugnat.

Suaderi verò potest hic error ex illo 1. ad Timotheum 1. *Regi seculorum immortalis & inuisibilis.* & c. *simonius 6. Lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed neque videre potest.* Item ex illo Ioannis 1. & 1. Ioannis 1. *Deum nemo vidit vnquam.* Item ex illo Exodi 33. *Videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.*

Aduer

Videri Deum per essentiam quid.

Cognitio quæ in hac vita de Deo comparamus, euehi non potest, à Diuo Thoma appellatur.

Armenorum, quoruñdam aliorum error.

Suaderi te- 6. Lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed neque videre potest. Item ex illo Ioannis 1. & 1. Ioannis 1. Deum nemo vidit vnquam. Item ex illo Exodi 33. Videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.

Intelligitur
creaturæ
deus potest
Deum per
essentiam.

Aduersus hunc errorem est hæc conclusio Di-
ui Thomæ hoc loco. Intellectus creatus, non solum
angelicus, sed etiam humanus, videre potest Deum
per essentiam. Est de fide, ut constat ex illo 1. Iohan-
nis 3. *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti
est.* Apocalypsis 22. *Servus eius servient ei, & videbunt
faciem eius.* 1. ad Corinth. 13. *Videmus nunc per specu-
lum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cog-
nosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognovimus
suum.* Matthæi 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum
videbunt.* Matthæi 18. *Angeli eorum semper vident fa-
ciem Patris mei.*

Eadem conclusio definita est in extrauaganti Be-
nedicti 12. quam Calftrus verbo, *beatitudo*, hæresi 6.
& multi alij tribuunt Benedicto 11. Sed Franciscus
Penna in commentariis ad Directorium Inquisi-
torum, commento 21 folio 135. aperte demonstrat
fuisse Benedictum 12. qui Ioanni 22. successit. Verba
illius extrauagantis, quam Franciscus Penna, Alfon-
sus à Castro, & alij referunt, hæc sunt: *Post Christi
passionem anime iustorum, que nihil iam habent pur-
gandum, vident & videbunt diuinam essentiam immen-
ditè se bene, clarè & aperte illis ostendentem, quòdque
sic videntes eadem essentia perfruuntur: nec non quòd
tali visione & fruitione eorum anime, qui iam decesser-
unt, sunt vere beata, & habent vitam & requiem æter-
nam, & etiam illorum, qui postea decedent, eam diuinam
videbunt essentiam, ipsique perfruuntur ante iudicium
generale, ac quòd visio huiusmodi, eiusque fructus, actum
fidei & spei in eis euacuant: prout fides, & spei proprie
theologicae sunt virtutes, quòdque postquam inchoata
fuerit, vel erit talis intuitiva & facialis visio & fruitio
in eisdem, eiusdem visio & fruitio sine aliqua intermis-
sione, seu euacuatione prædictæ visionis & fruitionis con-
tinuata existet, & continuabitur vsque ad finale
iudicium, & ex tunc vsque in sempiternum.* Idem
definitur Concilio Florentino in decreto de pur-
gatorio.

Prima ratio Diui Thomæ eiusmodi est. Beatitudo
hominis posita est in supræma hominis operatione,
qualis est operatio intellectus: si ergo intellectus
creatus numquam posset videre diuinam essentiam,
certè vel numquam obtineret suam beatitudinem,
vel in aliquo alio, quàm in Deo, posita esset homi-
nis beatitudo: vtrumque autem alienum est à fide.
Confirmat falsitatem secunde partis consequentis,
quoniam in eo secundum se spectato est perfectio
naturæ rationis participis, quod est ei principium
essendi, eo quòd eatenus vnumquodque sit perfe-
ctum, quatenus attingit suum principium, ut habetur
in libro de causis. Quo loco animaduertendum est,
D. Thomam argumentari aduersus Christianos
admittentes Scripturas sacras, & ideo inferre,
alienum esse à fide, quòd vel homo consequi non
possit suam beatitudinem, vel beatitudo hominis in
alio posita sit, quàm in Deo. In secunda ratione in-
fert, quòd si beatus non videret diuinam essentiam,
sed tantum cognosceret Deum in aliquo eius effe-
ctu, tunc cum cognito effectu naturaliter confur-
gat desiderium cognoscendi, atque videndi cau-
sam, præsertim primam, que magnopere eluceret
in effectu, quo homines, iuxta errorem qui impu-
gnatur, beati efficerentur, desiderium beati manere
mane, hoc est, non satiatum, quod tamen est contra
rationem perfectæ beatitudinis, qualis traditur in
sacra scriptura, qua dicitur satiare perfectè appeti-
tum, iuxta illud, *Satiabor cum apparuerit gloria tua.*
Rationem hanc copiose explicauimus 1.2. q. 3. art. 8.
ubi impugnauimus sententiam Caietani hoc loco,
neque necesse erit illa repetere. Illud est tamen

7. al. 16.

A animaduertendum, cum naturaliter cognoscere
non possimus beatitudinem nostram positam esse
in visione diuinæ essentia, ut quæst. 1. artic. 1.
disp. 3. ostensum est, nullam posse adduci rationem
purè naturalem, qua id demonstret, eaque de causa
in his rationibus miscuit D. Thomas, quæ ad fidem
spectant.

Duo priora testimonia, quæ in confirmationem
erroris illorum hæreticorum citauimus, intelliguntur
de visione ex viribus naturæ. Per potentiam
namque Dei supernaturaliter illustrantis intelle-
ctum humanum, aut angelicum lumine gloriæ, ab
hominibus & angelis videri potest. A diuo Augu-
stino epistola 111. & 112. exponuntur de oculo cor-
porali: quo pacto neque per diuinam potentiam vi-
deri potest essentia diuina ab hominibus, eò quòd
sit omnino extra obiectum visus.

Testimonia illa D. Ioannis, vel intelliguntur in
hac vita, quò pacto Exodi 33. Deus Moyfi postu-
lanti, ut ostenderet ei faciem suam, respondit: *Non
videbit me homo, & viuet*, vel, si quis dicat Pau-
lum ac etiam Moysen vidisse in transitu diuinam
essentiam, (quod inferiùs est disputandum) intelli-
guntur de lege ordinaria, manentè que homine cum
vsura sensuum, alijsve similibus vitæ functionibus.
Atque eodem modo intelligitur testimonium il-
lud Exodi 33.

Similia testimonia solent etiam exponi de visio-
ne comprehensua. Quo pacto exponit D. Thomas
hoc loco in responsione ad primū, Chryostomum,
& Dionysium quos citat, quæ sunt, ut verum fatear,
multi Græcorum asserere videantur, angelos non
videre diuinam essentiam, quem errorem, suppres-
sis nominibus autorum illius, refert & impugnat D.
Gregorius 18. Moralium c. vltimo.

Propositio illa Aristotelis 1. Physicorum c. 4. in-
finitum, quæ ratione infinitum, nobis ignotum est, quam
D. Thomas citat in argumento secundo; intelli-
genda est nobis inquam cognoscentibus solo lumi-
ne naturali.

In responsione ad vltimum notandum est, quòd
docet D. Thomas, nempe ad cognoscendum obie-
ctum non requiri proportionem mathematicam,
neque æqualitatis, neque inæqualitatis, inter obie-
ctum & potentiam, sed requiri proportionem, hoc
est, habitudinem & accommodationem vnus ad al-
terum: quo pacto dicitur color habere proportio-
nem cum visu, & non cum auditu, eò quòd accom-
modatus sit, ut visu percipiatur, non tamen auditu,
& ita de reliquis obiectis sensuum comparatione
facultatum quarum sunt obiecta. Eodemque modo
intellectus illustratus lumine gloriæ habet propor-
tionem ad videndum Deum, licet nulla proportio
mathematica sit inter Deum & intellectum lumine
gloriæ perfusum, eò quòd Deus perfectione, atque
entitate infinita illum excedat.

Ad testimo-
nia quibus
error confir-
mabatur.

Inter obiecta
& potentiam
quæ proportio
necessaria sit
ac sufficere
ad cognos-
cendam.

DISPUTATIO II.

*Utrum in nobis sit appetitus naturalis ad
beatitudinem in par-
ticulari.*

Appetitus duobus modis vsurpatur. Vno pro
propensione in aliquam rem absque actu elici-
to: quo pacto lapis, etiam dum quiescit, per graui-
tatem appetit centrum, & materia secundum se ip-
sam appetit formam, ad quam suapte natura est pro-
pen-

Appetitus,
alius propen-
sio sine actu
elicto, alius
actus elictus.